

GWASANAETH TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU

**Gwasanaeth Tân ac Achub
Fire and Rescue Service**

ADRODDIAD MONITRO PERFFORMIAD

Am y deuddeg mis

Ebrill 2021 – Mawrth 2022

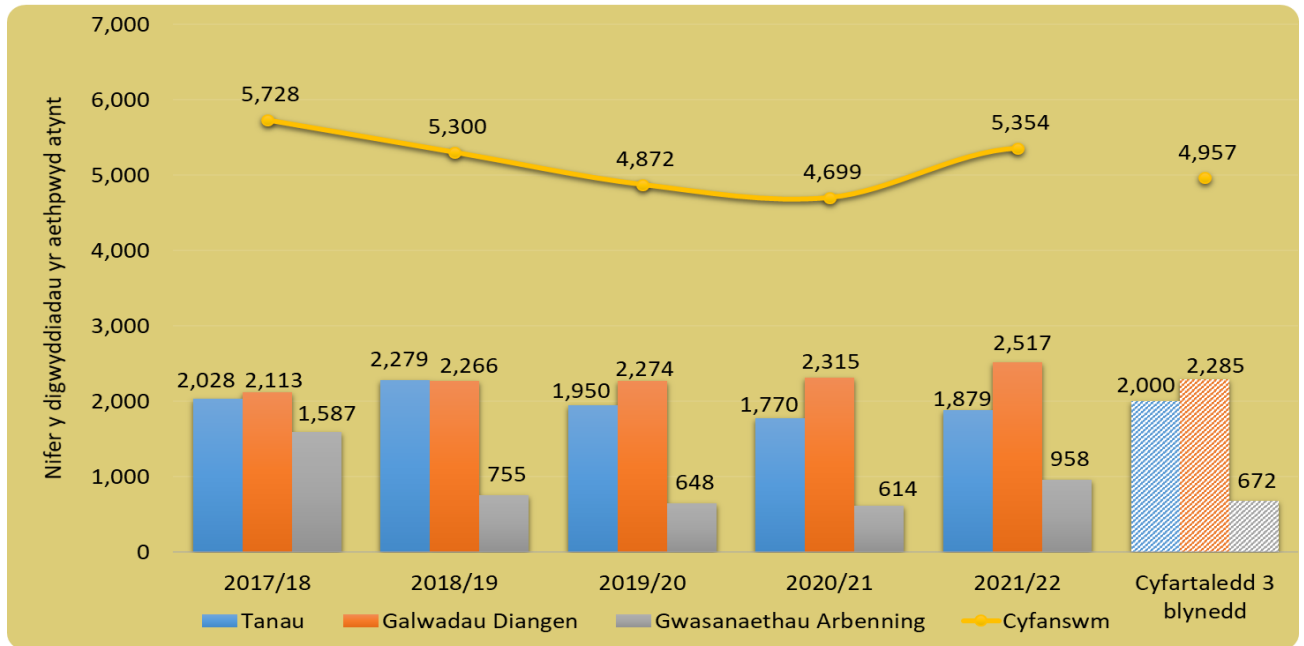
Mae'r ffigyrau'n rhai dros dro a gallent fod yn agored i'w newid.

CYNNWYS

ADRODD YNGHYLCH GWAITH DIGWYDDIADAU	
YR HOLL DDIGWYDDIADAU	
Yr holl ddigwyddiadau	1
TANAU YN ÔL CATEGORI	
Tanau yn ôl categori a chymhelliad	2
Tanau yn ôl math o eiddo a chymhelliad	3
GALWADAU DIANGEN	
Galwadau diangen yn ôl categori	4
DIGWYDDIADAU GWASANAETH ARBENNIG	
Digwyddiadau gwasanaeth arbennig yn ôl categori	5
Gwrthdrawiadau Traffig ar y Ffyrdd a Thorri pobl allan/Rhyddhau	6
MONITRO MEWN PERTHYNAS AG AMCAN 1- GWEITHIO TUAG AT WNEUD GWELLIANNAU I IECHYD, DIOGELWCH A LLES POBL YNG NGHYMRU	
Tanau damweiniol mewn cartref	7
Marwolaethau ac anafusion oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi	8
Archwiliadau Diogel ac Iach	9
Gweithrediad larymau mwg mewn tanau damweiniol mewn cartrefi	10
GEIRFA	
Geirfa	11

1.0 Yr holl ddigwyddiadau

Yn ystod blwyddyn ariannol 2021/22 aeth y Gwasanaeth at 5,354 o ddigwyddiadau brys a galwadau diangen, sef cynnydd o 13.9% o gymharu â'r un cyfnod yn 2020/21.

Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chfnod cymharol blaenorol* / % y newid	
Cyfanswm yr holl ddigwyddiadau yr aethpwyd atynt	2021-22	1,322	1,415	1,254	1,363	5,354	↑ 13.9%	4,957	↑ 8.0%
	2020-21	1,378	1,232	998	1,091	4,699			
Yr holl danau	2021-22	575	480	348	476	1,879	↑ 6.2%	2,000	↓ 6.0%
	2020-21	653	433	324	360	1,770			
Yr holl ddigwyddiadau gwasanaeth arbennig	2021-22	152	233	315	258	958	↑ 56.0%	672	↑ 42.5%
	2020-21	96	182	137	199	614			
Yr holl alwadau diangen	2021-22	595	702	591	629	2,517	↑ 8.7%	2,285	↑ 10.2%
	2020-21	629	617	537	532	2,315			

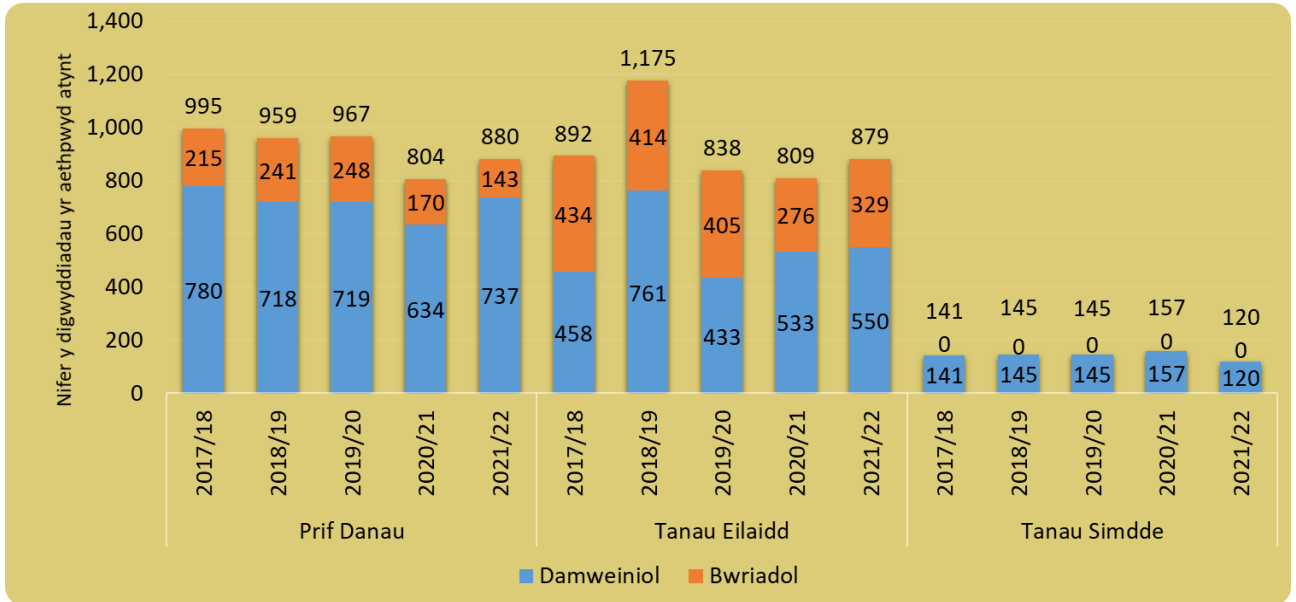
*Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

2.0 Tanau, yn ôl Categori a Chymhelliad

2.1 **Prif danau** – Cafwyd cynnydd yn nifer y prif danau o 9.5% i 880 o 804 yn ystod blwyddyn ariannol 2021/22.

2.2 **Tanau eilaidd** – Cafwyd cynnydd yn nifer y tanau eilaidd yr aethpwyd atynt o gymharu â'r un cyfnod yn 2020/21, gan gynyddu o 809 i 879 (8.7%).

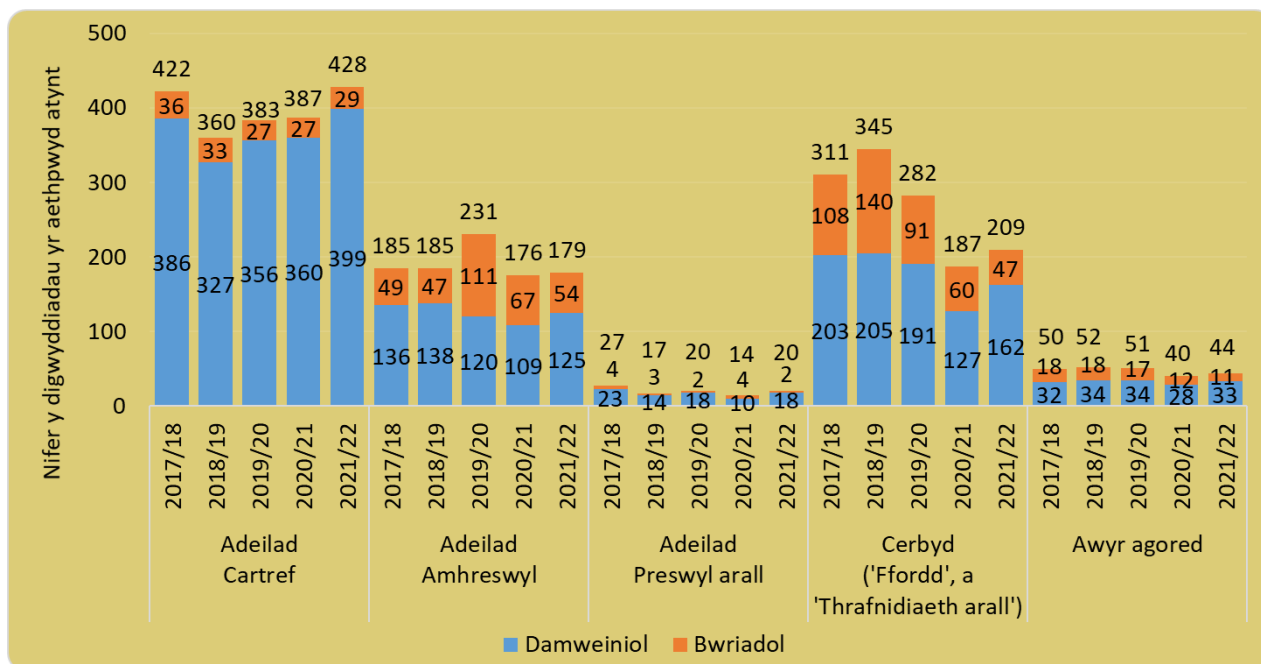
Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chfnod cymharol blaenorol* / % y newid	
Prif danau	2021-22	251	229	200	200	880	↑ 9.5%	910	↓ 3.3%
	2020-21	224	217	190	173	804			
Tanau eilaidd	2021-22	293	244	111	231	879	↑ 8.7%	941	↓ 6.6%
	2020-21	394	202	95	118	809			
Tanau simnai	2021-22	31	7	37	45	120	↓ 23.6%	149	↓ 19.5%
	2020-21	35	14	39	69	157			

*Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

3.0 Prif Danau, yn ôl Math o Eiddo a Chymhelliad

- 3.1 Yn ystod y cyfnod adrodd, cafodd 54 o brif danau eu cynnau'n fwrriadol mewn adeiladau amhreswyl, o gymharu â 67 yn ystod yr un cyfnod yn 2020/21.
- 3.2 Yng Ngharchar EM Berwyn, cafwyd 22 o danau bwriadol o gymharu â 47 yn y flwyddyn ariannol ddiwethaf.

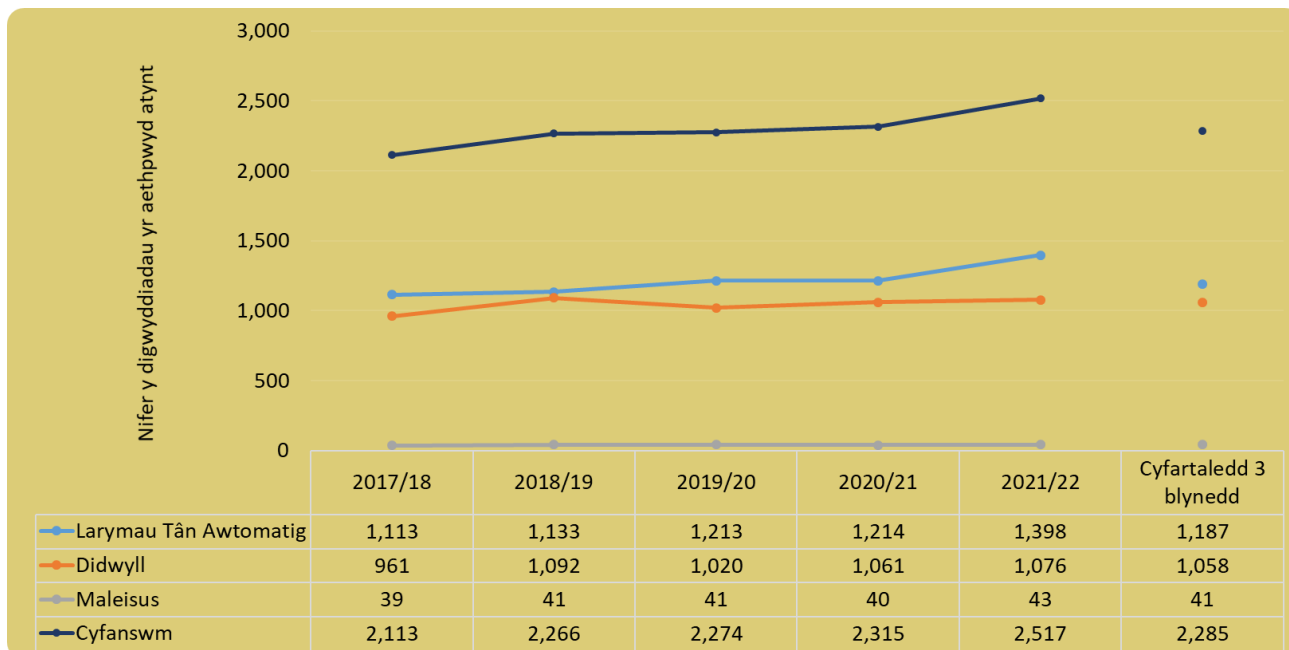
Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chfnod cymharol blaenorol* / % y newid	
Yr holl brif danau bwriadol	2021-22	40	42	31	30	143	↓	220	↓ 34.9%
	2020-21	41	47	34	48	170	15.9%		
Yr holl brif danau damweiniol	2021-22	211	187	169	170	737	↑	690	↑ 6.8%
	2020-21	183	170	156	125	634	16.2%		

*Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

4.0 Galwadau Diangen

Ym flwyddyn ariannol 2021/22 cafwyd 2,517 o alwadau diangen; cynnydd o 8.7% o 2,315 yn y flwyddyn ariannol flaenorol. Cafwyd cynnydd o 15.2% yn nifer y larymau tân awtomatig, o 1,214 i 1,398. Cynyddodd nifer y galwadau diangen didwyll o 1,061 i 1,076 (1.4%).

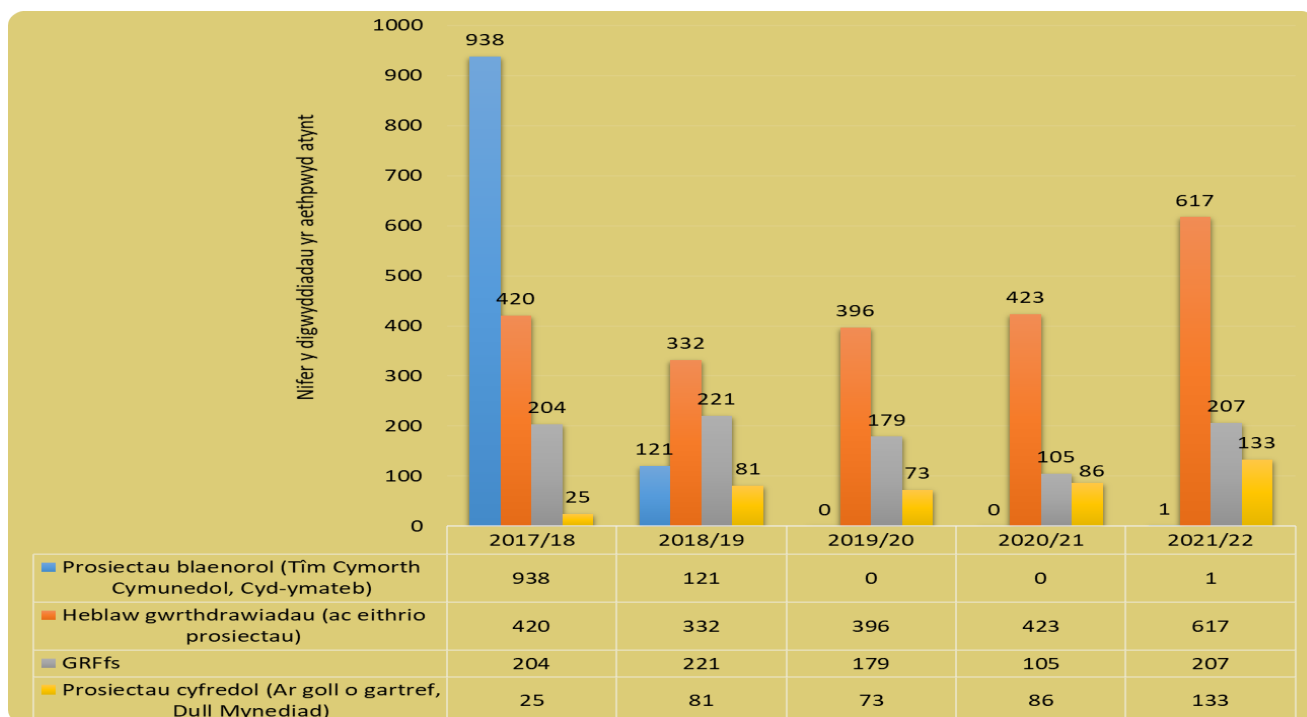
Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chyfnod cymharol blaenorol* / % y newid	
Yr holl alwadau diangen	2021-22	595	702	591	629	2,517	↑ 8.7%	2,285	↑ 10.2%
	2020-21	629	617	537	532	2,315			
Larwm Tân Awtomatig	2021-22	311	403	345	339	1,398	↑ 15.2%	1,187	↑ 17.8%
	2020-21	282	331	304	297	1,214			
Galwadau diangen didwyll	2021-22	278	287	234	277	1,076	↑ 1.4%	1,058	↑ 1.7%
	2020-21	330	285	219	227	1,061			
Maleisus	2021-22	6	12	12	13	43	↑ 7.5%	41	↑ 4.9%
	2020-21	17	1	14	8	40			

*Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

5.0 Digwyddiadau Gwasanaeth Arbennig

5.1 Roedd nifer y digwyddiadau gwasanaeth arbennig wedi cynyddu 56% i 958 yn ystod 2021/22, o gymharu â 614 yn y flwyddyn ariannol flaenorol. Roedd gwrthdrawiadau traffig ffyrdd wedi gweld cynnydd o 97.1% o 105 i 207 tra roedd digwyddiadau 'Heblaw am wrthdrawiadau ar y ffyrdd' wedi cynyddu 47.5%, o 509 i 751.

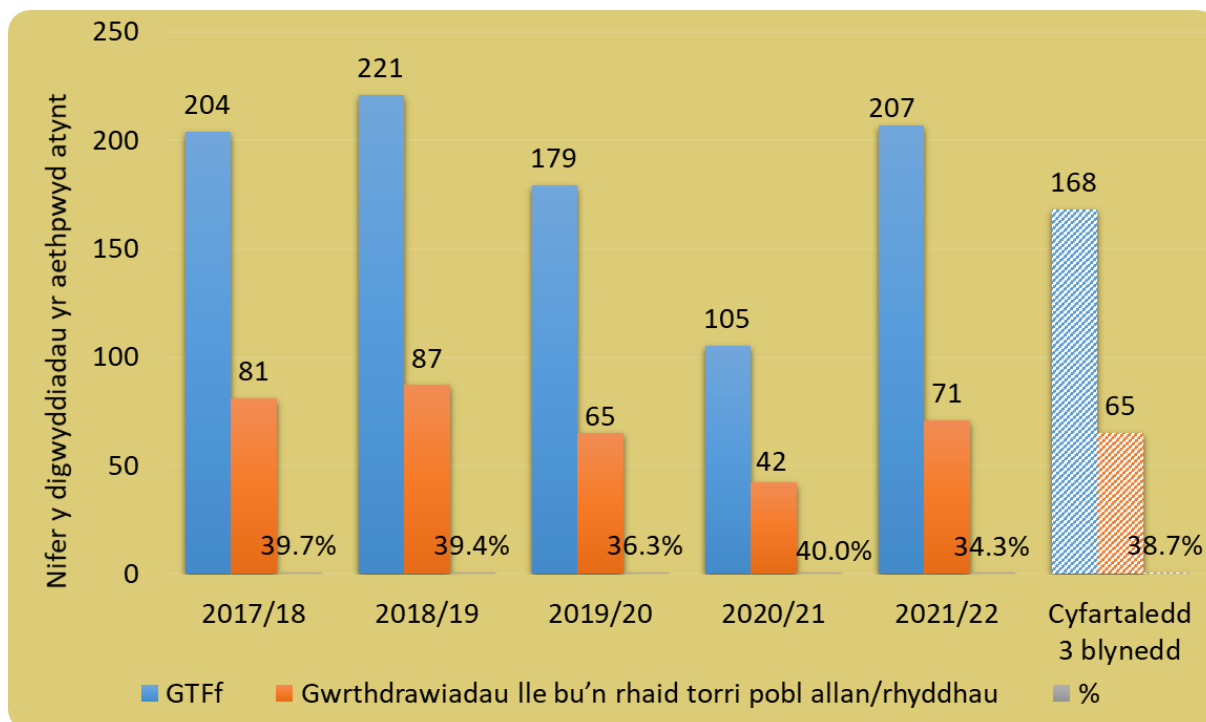
Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chyfnod cymharol blaenorol* / % y newid	
Cyfanswm yr holl ddigwyddiadau gwasanaeth arbennig	2021-22	152	233	315	258	958	↑ 56%	672	↑ 42.6%
	2020-21	96	182	137	199	614			
Gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd	2021-22	31	56	68	52	207	↑ 97.1%	168	↑ 23.2%
	2020-21	17	32	32	24	105			
Heblaw gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd	2021-22	121	177	247	206	751	↑ 47.5%	504	↑ 49.0%
	2020-21	79	150	105	175	509			

*Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

6.0 Gwrthdrawiadau Traffig ar y Ffyrdd a Thorri Pobl Allan/Rhyddhau

6.1 O'r 207 o wrthdrawiadau traffig ffordd yr aethpwyd atynt ym mlwyddyn ariannol 2021/22, roedd 34.3% yn ymwneud â'r Gwasanaeth yn defnyddio offer i ryddhau o leiaf un person anafedig o'r cerbyd tra bod 71 wedi arwain at anafiadau, er mai dim ond mân anafiadau a gafodd y mwyafrif o'r anafusion.

207	o wrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd
100	o ddigwyddiadau lle roedd pobl wedi cael anaf
71	o ddigwyddiadau lle bu'n rhaid torri pobl allan / rhyddhau

Difrifoldeb yr Anaf *	Nifer y bobl
Archwiliad rhagofalus	8
Cymorth Cyntaf	13
Mân Anafiadau	67
Anafiadau Difrifol	54
Marwolaethau	16

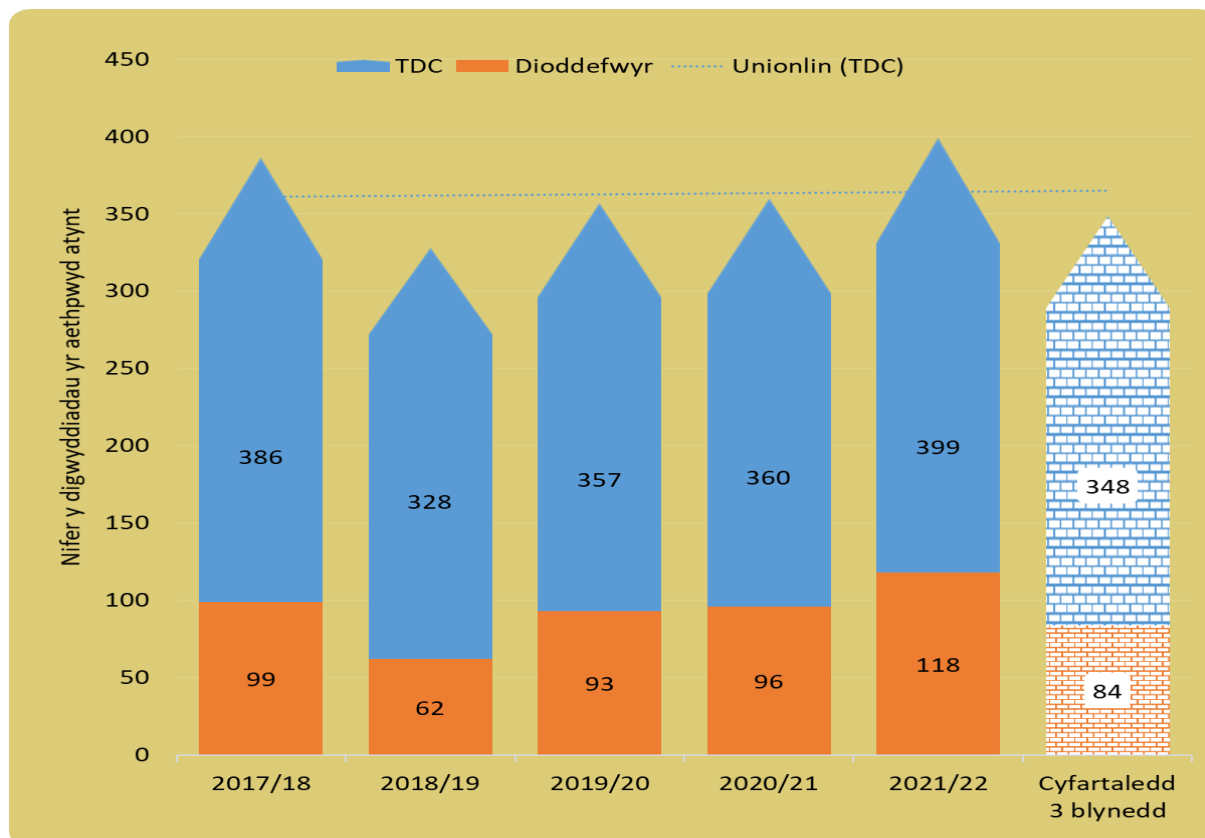
**Pan fo anafiadau oherwydd gwrthdrawiadau traffig ar y ffyrdd ar gael, caiff y rhain eu cofnodi yn yr IRS yn yr un categori ag anafiadau tân*

7.0 Monitro mewn perthynas ag amcan Gwella a Llesiant - A: Cefnogi pobl i atal tanau damweiniol mewn cartrefi ac i aros yn ddiogel os bydd tanau o'r fath yn digwydd.

7.1 Tanau damweiniol mewn cartrefi

Aeth y Gwasanaeth at 399 o danau damweiniol mewn cartrefi yn ystod blwyddyn ariannol 2021/22, sef 39 yn fwy nag yn yr un cyfnod yn 2020/21 a 14.7% yn uwch na'r cyfartaledd tair blynedd sef 348.

Categori	Blwyddyn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfartaledd y 3 chyfnod cymharol blaenorol* / % y newid	
Tanau damweiniol mewn cartrefi	2021-22	113	95	106	85	399	↑ 10.8%	348	↑ 14.7%
	2020-21	104	83	96	77	360			

*Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.

8.0 Marwolaethau ac anafiadau oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi

8.1 Cafwyd pum marwolaeth yn ystod blwyddyn ariannol 2021/22, sef yr un fath ag yn ystod y flwyddyn ariannol flaenorol. Cafwyd dau yn fwy o anafiadau difrifol mewn tanau damweiniol mewn cartrefi o gymharu â'r flwyddyn ariannol flaenorol, tra cafwyd pump yn fwy o fân anafiadau nag yn ystod yr un cyfnod yn 2020/21. Gostyngodd nifer y gwiriadau rhagofalus ychydig, o 33 i 31, tra bod nifer y bobl a oedd angen cymorth cyntaf yn y fan a'r lle wedi cynyddu o 26 i 43.

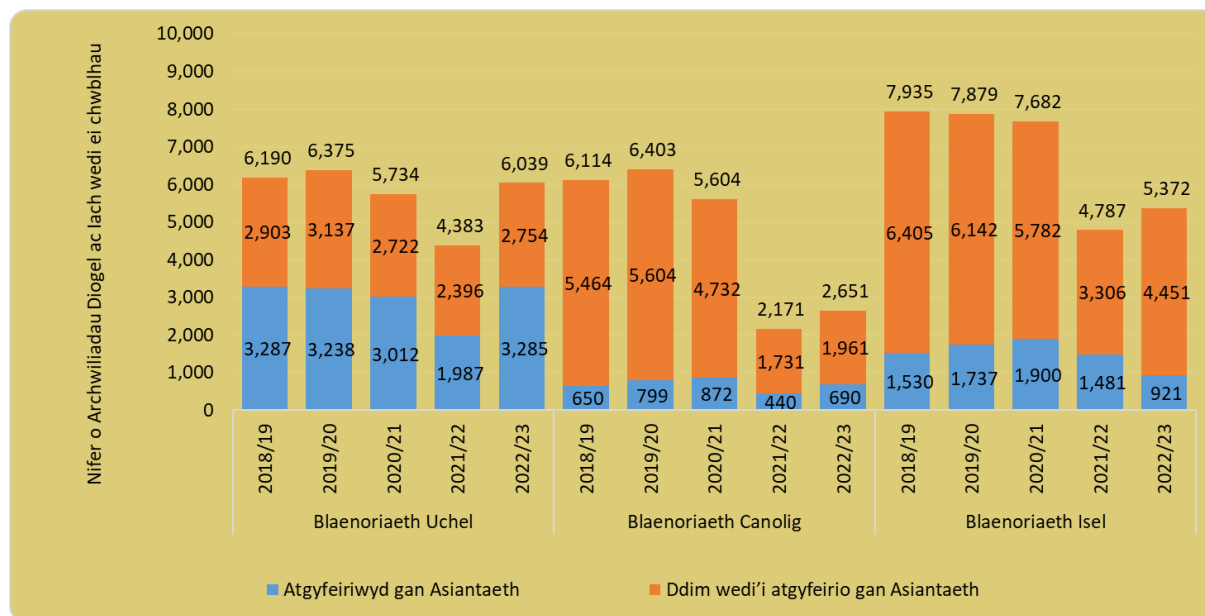
Difrifoldeb yr anaf	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
Archwiliad rhagofalus	32	13	19	33	31
Cymorth Cyntaf	25	27	41	26	43
Mân anafiadau	39	11	26	29	34
Anafiadau difrifol	2	6	4	3	5
Marwolaeth	1	5	3	5	5
Cyfanswm	99	62	93	96	118

Categori	Blwydd-yn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	Newid	Cyfartaledd y 3 chyfnod cymharol blaenorol	
Anafiadau oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi	2021-22	43	23	30	17	113	↑ 22	79	↑ 34
	2020-21	26	15	24	26	91			
Marwolaethau oherwydd tanau damweiniol mewn cartrefi	2021-22	3	0	0	2	5	→ 0		
	2020-21	3	0	1	1	5			

9.0 Archwiliadau Diogel ac Iach

9.1 Roedd y Gwasanaeth wedi cynnal 14,062 o Archwiliadau Diogel ac Iach yn ystod y cyfnod adrodd, a chafodd 4,896 (34.8%) o'r rheini eu cynnal i ymateb i atgyfeiriad gan asiantaeth sy'n bartner i ni.

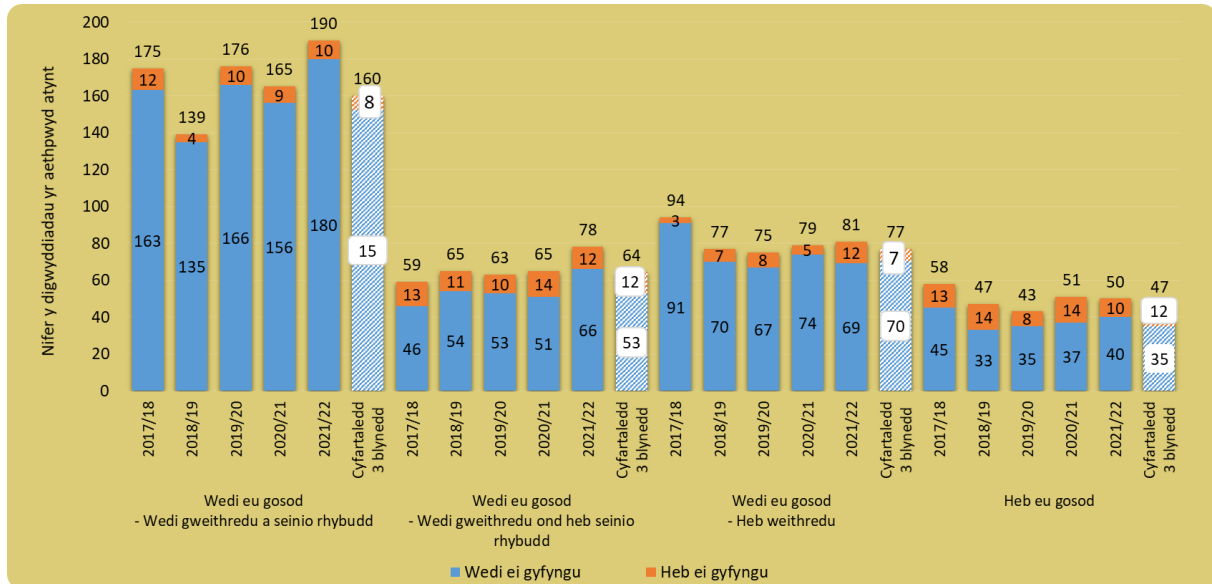

Categori	Blwydd-yn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	3 chfnod cymharol blaenorol*	
% o'r holl Archwiliadau Diogel ac Iach a gynhaliwyd ac a oedd wedi dod drwy atgyfeiriad gan sefydliad bartner	2021-22	40%	35%	35%	32%	35%	↑ 1pp	30%	↑ 5pp
	2020-21	30%	37%	36%	36%	34%			
* Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfartaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfartaledd tair blynedd.									

10.0 Larymau Mwg – Tanau Damweiniol mewn Cartrefi

- 10.1 Roedd larymau mwg/gwres yn bresennol yn y mwyafrif o danau damweiniol mewn cartrefi, er nad aeth pob un ohonynt ymlaen i weithredu; yn 50 o'r tanau damweiniol mewn cartrefi, nid oedd larwm wedi'i osod.
- 10.2 O'r 399 o danau damweiniol mewn cartrefi, roedd 355 wedi'u cyfyngu i'r ystafell wreiddiol, yr eitem wedi mynd ar dân gyntaf, neu roedd difrod gwres/mwg yn unig.

Categori	Blwydd-yn	Ch.1	Ch.2	Ch.3	Ch.4	Cyfanswm y cyfnod hyd yma	% y newid	Cyfarfaledd y 3 cyfnod cymharol blaenorol* / % y newid	
Larwm mwg yno ac wedi seinio a rhoi rhybudd	2021-22	54	46	55	35	190	↑ 15.2%	160	↑ 18.8%
	2020-21	48	36	50	31	165			
Larwm mwg yno, wedi seinio ond heb roi rhybudd	2021-22	20	20	16	22	78	↑ 20.0%	64	↑ 21.9%
	2020-21	18	15	13	19	65			
Larwm mwg heb seinio	2021-22	26	16	21	18	81	↑ 2.5%	77	↑ 5.2%
	2020-21	22	21	20	16	79			
Larwm mwg ddim yno	2021-22	13	13	14	10	50	↓ 2.0%	47	↑ 6.4%
	2020-21	16	11	13	11	51			

* Mae'r colofnau llwyd yn dangos: cyfarfaledd y tair blwyddyn ariannol flaenorol (ar sail y cyfnod adrodd cyfatebol); canran y newid ar sail y gwahaniaeth rhwng y flwyddyn ariannol gyfredol a'r cyfarfaledd tair blynedd.

Geirfa

Tanau	Mae pob tân yn cael ei roi o fewn un o dri chategori, sef prif danau, tanau eilaidd neu danau simnai.
Prif Danau	Dyma danau nad ydynt yn danau simnai, ac sy'n digwydd mewn unrhyw fath o adeilad (ac eithrio adfail), cerbydau, carafanau ac ôl-gerbydau, storfeydd y tu allan, cyfarpar a pheiriannau, eiddo amaethyddol a choedwigoedd, ac adeileddau eraill y tu allan, megis pontydd, blychau postio, twneli ayyb. Mae tanau yn unrhyw le yn brif danau os oes anafusion yno, os oes angen achub neu ddianc, a hefyd danau yn unrhyw le yr aeth pump neu ragor o beiriannau tân atynt.
Tanau Eilaidd	Tanau eilaidd yw tanau nad ydynt yn danau simnai nac yn brif danau. Mae tanau eilaidd yn golygu bod nid oedd yna anafusion, achub neu ddianc, a bydd pedair neu lai o beiriannau tân wedi mynd atynt. Fel arfer, tanau eilaidd yw tanau sy'n digwydd mewn lleoliadau megis tir agored, coed unigol, ffensys, polion telegraff, sbwriel a chynwysyddion sbwriel (ond nid banciau papur, a fyddai'n cael eu hystyried - yn yr un modd ag eiddo amaethyddol neu goedwigoedd - yn brif danau), dodrefn y tu allan, goleuadau traffig ayyb.
Tanau Simnai	Dyma danau mewn adeiladau sydd wedi'u meddiannu, lle mae'r tân wedi ei gyfyngu i'r simnai ei hun, hyd yn oed os oes gwres neu ddifrod oherwydd mwg yn ymestyn y tu hwnt i'r simnai ei hun. Nid yw tanau simnai'n golygu anafusion, achub neu ddianc, a bydd pedair neu lai o beiriannau tân wedi mynd atynt.
Digwyddiadau Gwasanaeth Arbennig	Dyma ddigwyddiadau lle nad oes tân, a lle mae angen peiriant neu swyddog, ac maent yn cynnwys: a) Argyfyngau lleol e.e. llifogydd, digwyddiadau traffig ar y ffyrdd, achub pobl, gwneud sefyllfa 'yn ddiogel' ayyb; b) Trychinebau mawr; c) Digwyddiadau domestig e.e. dŵr yn gollwng, pobl wedi eu cloi i mewn neu allan ayyb; ch) Trefniadau o flaen llaw i fynd i ddigwyddiadau, a allai gynnwys darparu cyngor ac archwiliadau.
Galwadau diangen (cyfarwyddyd cyffredinol)	Pan fo'r GTA yn mynd i leoliad lle credir bod digwyddiad, ond o gyrraedd gwelir nad oes digwyddiad o'r fath yn bodoli neu wedi bodoli. Sylwer: os bydd y peiriant yn cael 'ei droi'n ôl' gan yr Ystafell Reoli cyn cyrraedd y digwyddiad, ni chyfrifir ei fod wedi troi allan, ac nid oes angen adrodd yn ei gylch.
Galwadau Diangen – Maleisus	Dyma danau sy'n cael eu gwneud gyda'r bwriad o gael y GTA i fynd at ddigwyddiad nad yw'n bodoli, gan gynnwys am resymau bwriadol neu rai a amheuir o fod yn faleisus.
Galwadau Diangen – Didwyll	Dyma alwadau a wneir yn ddidwyll pan gredir bod y GTA yn wir angen mynd at dân neu ddigwyddiad gwasanaeth arbennig.

Galwadau Diangen – Larymau Tân Awtomatig	Dyma alwadau a ddaw gan larwm mwg ac offer diffodd tân. Maent yn cynnwys larwm yn canu trwy ddamwain neu pan fo larwm yn canu a rhywun yn galw'r GTA fel mater o drefn oherwydd trefniant sefydlog, h.y. heb 'benderfyniad', er enghraifft gan ganolfan alwadau diogelwch neu rywun wedi ei enwebu o fewn sefydliad).
--	---